

УДК 657:005.93

Кучерява М. В., к.е.н.
Державна навчально-наукова установа
«Академія фінансового управління»,
м. Київ, Україна

НОВАЦІЇ ПОНЯТІЙНО-КАТЕГОРІАЛЬНОГО АПАРАТУ НАСТАНОВ ОЕСР ЩОДО ТРАНСФЕРТНОГО ЦІНОУТВОРЕННЯ

Однією з важливих ініціатив та напрямів діяльності ОЕСР є протидія розмиванню бази оподаткування податком на прибуток. Станом на 2024 рік 135 країн беруть участь в ініціативі з протидії розмиванню бази оподаткування податком на прибуток (Плану дій BEPS) транснаціональними компаніями.

Враховуючи той факт, що Україна взяла на себе зобов'язання з імплементації Мінімального стандарту Плану дій BEPS, одним із ключових результатів реалізації якого є ефективна імплементація міжнародних підходів та стандартів у сфері трансфертного ціноутворення, доцільним є вивчення та аналіз новацій, які включають оновлення у 2022 році редакції Настанов ОЕСР щодо трансфертного ціноутворення для транснаціональних компаній та податкових служб (далі – Настанови ОЕСР) [1, 2].

Однією з форм уніфікації понятійно-категоріального апарату в різних сферах соціально-економічного життя суспільства є створення та розробка спеціального, орієнтованого на певну галузь Глосарію, який слугуватиме довідковим інструментом, надаючи визначення для ключових термінів і понять. Загалом, Глосарій покращує комунікацію, сприяє забезпеченню прозорості та узгодженості в різних сферах.

Уніфікація понятійно-категоріального апарату у сфері трансфертного ціноутворення є ключовою передумовою узгодженості розуміння методологічних засад протидії ризикам розмивання бази оподаткування та виведенню прибутку з-під оподаткування в контексті гармонізації

національного податкового законодавства із міжнародними підходами. Зазначене обумовило необхідність компаративного аналізу останніх трьох редакцій (2010, 2017 та 2022 років) Глосарію Настанов ОЕСР.

Проведений аналіз показав, що протягом останніх 15 років до Глосарію було внесено ряд змін та доповнень.

У Настановах ОЕСР 2017 року видання було виключено термін «комерційні нематеріальні активи (*Commercial intangible*)» [3], а до редакції 2022 року внесено термін «унікальні та цінні внески» (*Unique and valuable contributions*) [1]. Виключення терміну «комерційні нематеріальні активи» обумовлене наявністю окремого терміну «маркетингові нематеріальні активи», зміст якого повторює ключові складові визначення комерційних нематеріальних активів (використання для просування товарів, робіт, послуг).

Щодо терміну «унікальні та цінні внески», то тут слід відмітити, що внесення даної позиції до Глосарію обумовлене рядом причин, визначених у розділі II Настанов ОЕСР (підрозділ С, п. 2.126) [1]. Зокрема, відображення унікальності та цінності внеску кожної зі сторін контрольованої операції слугує обґрунтуванням доцільності розподілу прибутку між учасниками групи компаній. Контекст операції, включаючи специфіку галузі, в якій така відбувається, та фактори, що впливають на результати діяльності в цій галузі, можуть бути особливо важливими для оцінки внесків сторін і того, чи є такі внески унікальними та цінними. Залежно від обставин контрольованої операції, інші показники того, що розподіл прибутку від операцій може бути найбільш прийнятним методом, можуть включати високий рівень інтеграції в господарську діяльність, до якої відносяться операції, та/або спільне прийняття економічно значущих ризиків (або роздільне прийняття тісно пов'язаних економічно значущих ризиків) сторонами операції. Важливо зазначити, що індикатори не є взаємовиключними і, навпаки, часто можуть зустрічатися разом в одному випадку.

Аналіз показав, що зміни, внесені до редакції Глосарію 2022 року умовно можуть бути згруповані наступним чином:

- заміна поняття «країна» на «юрисдикція» (прослідковується у термінах «розподіл загального прибутку за формулою» (global formulary apportionment); група ТНК (MNE group); первинне коригування (primary adjustment); вторинна операція (secondary transaction);

- заміна поняття «спільні прибутки» (combined profits) на «відповідні/релевантні прибутки» (relevant profits) (прослідковується у термінах «аналіз внесків» (contribution analysis); «метод розподілення прибутку» (profit split method); «залишковий аналіз» (residual analysis);

- заміни редакційного характеру.

Перспективним напрямом досліджень у контексті гармонізації вітчизняного нормативно-правового поля із нормами міжнародного оподаткування є подальша уніфікація понятійно-категоріального апарату у сфері трансфертного ціноутворення.

Література

1. OECD (2022). Transfer Pricing Guidelines for Multinational Enterprises and Tax Administrations. URL: https://www.oecd-ilibrary.org/taxation/oecd-transfer-pricing-guidelines-for-multinational-enterprises-and-tax-administrations-2022_0e655865-en (дата звернення: 19.04.2024).

2. Олійник Я.В., Кучерява М.В. (2021). Оцінка готовності України до міжнародного автоматичного обміну інформацією в податкових цілях. Фінанси України. № 2. С. 85-97. <https://doi.org/10.33763/finukr2021.02.085> (дата звернення: 19.04.2024).

3. OECD (2017). Transfer Pricing Guidelines for Multinational Enterprises and Tax Administrations. URL: https://www.oecd-ilibrary.org/taxation/oecd-transfer-pricing-guidelines-for-multinational-enterprises-and-tax-administrations-2017_tpg (дата звернення: 19.04.2024).